

Människans inverkan på hundar – och hur det kan påverka arbetet inom djursjukvården

The human influence on dogs – and how it can affect the work within the animal health care

Madelene Jonsson

Skara 2013

Djursjukskötprogrammet

Studentarbete
Sveriges lantbruksuniversitet
Institutionen för husdjurens miljö och hälsa

Nr. 488

Student report
Swedish University of Agricultural Sciences
Department of Animal Environment and Health

No. 488

ISSN 1652-280X

Människans inverkan på hundar – och hur det kan påverka arbetet inom djursjukvården

The human influence on dogs – and how it can affect the work within the animal health care

Madelene Jonsson

Studentarbete 488, Skara 2013

G2E, 15 hp, Djursjukskötprogrammet, självständigt arbete i djuromvårdnad, kurskod EX0702

Handledare: Lena Lidfors. Institutionen för Husdjurens Miljö och Hälsa, SLU, Box 234, 532 23 Skara

Examinator: Maria Andersson. Institutionen för Husdjurens Miljö och Hälsa, SLU, Box 234, 532 23 Skara

Nyckelord: Dogs communication, human bodylanguage, human influence, canine-human relationship

Serie: Studentarbete/Sveriges lantbruksuniversitet, Institutionen för husdjurens miljö och hälsa, nr. 488, ISSN 1652-280X

Sveriges lantbruksuniversitet

Fakulteten för veterinärmedicin och husdjursvetenskap

Institutionen för husdjurens miljö och hälsa

Box 234, 532 23 SKARA

E-post: hmh@slu.se, **Hemsida:** www.slu.se/husdjurmiljohalsa

I denna serie publiceras olika typer av studentarbeten, bl.a. examensarbeten, vanligtvis omfattande 7,5-30 hp. Studentarbeten ingår som en obligatorisk del i olika program och syftar till att under handledning ge den studerande träning i att självständigt och på ett vetenskapligt sätt lösa en uppgift. Arbetenas innehåll, resultat och slutsatser bör således bedömas mot denna bakgrund.

Innehållsförteckning

Abstract.....	4
Bakgrund	4
Syfte & frågeställning.....	5
Material & metod.....	5
Litteraturgenomgång.....	6
Människans kommunikation & kroppspråk	6
Rörelser & ögonkontakt.....	7
Närhet & avstånd	7
Beröring	7
Rösten	8
Känslor & missförstånd	8
Hundars kommunikation & kroppspråk.....	9
Kommunikation via hörsel.....	9
Visuell kommunikation.....	10
Kommunikation via luktsinnet.....	12
Kommunikation mellan människa & hund	13
Uppbyggnad av relationen	13
Aggression	13
Människans inverkan på hundens beteende	14
Diskussion	15
Slutsats	17
Populärvetenskaplig sammanfattning.....	17
Tack	19
Referenser.....	20

Abstract

The aim of this study was to describe how body language of humans affects the domestic dog (*Canis familiaris*) and how it can be implanted in the stressed situation that occur at an animal hospital. The subject is brought to notice because the author has experienced that dogs can get more stressed when a stressed and nervous owner is attending. Humans affect each other through posture, facial expression, voice and movement, and are often driven by their emotions, which can differentiate the verbal communication from the non-verbal communication. This occurs both consciously and unconsciously. Every human uses body language but not everyone knows how it is used or how to understand it. All humans have a unique way of talking, walking, standing, sitting and lying down. Everyone has his/her own rhythm and this makes it possible to recognize one another from a far distance. The eyes are also important when getting to know a person. They can often tell you about those feelings that a person is trying to hide. The personal distance to other people depends on how well you know the person, but also of the personality of the receiving person. The same can be said about physical touch from another human being. Occasionally humans misunderstand each other, verbally or non-verbally. It can occur because words or gestures have different meanings to different people. Canine communication is affected by the entire body, from motion and olfaction to vision and hearing. The communication originates from the ancestor; the wolf (*Canis lupus*), but since then the domestication parts of the communication within the species has changed. A dominant dog has a high standing, with head and tail high and ears erected forward. Submissive dogs crouch, trying to make themselves as small as possible. Vocalization occurs in a wide range of situations with different meanings. The olfactory sense is one of the canines' sharpest senses and an important part of communication. The relationship between humans and canines depends grossly of the expectations the human has on the dog. This relationship has been going on for several years and it is reasonable to believe that the close contact with humans has affected the canine behavior. Canines have learned to read and understand the human body language. Studies have shown that canines look at humans for comfort and safety in situations of stress, but no earlier studies have been done to investigate how the consequence of a stressed owner affects the dog. This work concludes that further scientific studies and research need to determine whether stressed owners cause increased levels of stress among dogs, or if a calm and secure owner will bring safety to a nervous dog.

Bakgrund

Människor påverkas av varandra, allt från kroppshållning och ansiktsuttryck till sinnesstämning och röstläge är signaler som påverkar den som mottager signalerna (Gainotti, 2012). Individerna som tar emot signalerna påverkas i olika stor grad beroende på hur denna person tolkar sändarens signaler. När signalerna mottagits kan individen välja hur den ska tolka dem, beroende på om mottagaren har påverkats av signalerna medvetet eller omedvetet. Slutligen, ifall påverkan har skett på ett medvetet plan, så inverkar också detta på hur mottagaren väljer att agera utifrån den information den fått (Nilsson, 2007).

Enligt egen erfarenhet kan liknande fenomen uppstå i olika situationer på ett djursjukhus eller en djurklinik, då hundar tycks återspegla de känslor som deras ägare utstrålar. Detta är inget problem så länge djurägaren är lugn och harmonisk, men så är inte alltid fallet. Det är relativt ofta som en djurägare kommer in med sin hund och är orolig och nervös inför vad som kommer att hända. Därför ligger fokus i detta examensarbete på att försöka bekräfta

om och i så fall på vilket sätt hundar påverkas av människor och deras sinnesstämning. Målet är att detta examensarbete ska vara en hjälp för personalen inom djursjukvården genom att öka förståelsen för hur människor påverkar hundar i sin närhet genom deras signaler. Därigenom kan det bidra till att personalen på ett bättre och smidigare sätt ska kunna arbeta med hundägare och hundar som är oroliga och nervösa.

Syfte & frågeställning

Syftet med det här examensarbetet är att ge en bild av hur hundar påverkas av människors kroppsspråk och sinnesstämning. Frågeställningarna som detta arbete ämnar att besvara är:

- Hur påverkar människor varandra genom kroppsspråk?
- Hur kommunicerar hundar med varandra?
- Hur påverkas hundar av människors kommunikativa signaler?
- Hur kan denna information påverka hanteringen av hundar och dess ägare inom djursjukvården?

Material & metod

Den här uppsatsen bygger på en litteraturstudie. Faktan är hämtad från diverse olika vetenskapliga artiklar och vetenskapligt baserade böcker. De elektroniska sökmotorer som använts är: Science Direct och Google Scholar. Sökorden som använts är huvudsakligen: *dog behavior, canine behavior, canine social behavior, human animal relations, human body language, human communication, kinesics*. Family Dog Projects officiella hemsida har lett till upptäckten av flertalet för denna studie mycket användbara vetenskapliga artiklar. Totalt bygger uppsatsen på omkring 20 stycken vetenskapliga artiklar och 5 stycken vetenskapligt baserade böcker. Vid artikelsökningen hittades ytterligare 6-7 artiklar, där titeln var intressant men som visade sig beröra ämnet ur en felaktig synvinkel sett utifrån detta arbete, vilket var orsaken till att de förkastades. Litteraturstudie valdes för att skapa en grund till framtida undersökningar och för att skaffa en uppfattning om vilken forskning som finns idag.

För att på bästa sätt få en förståelse för hur människor kan inverka på hundar beskrivs först hur människans kroppsspråk fungerar mellan människor och därefter hur hundars kroppsspråk fungerar mellan hundar. Utifrån detta tillsammans med övrig forskning och litteratur som finns i ämnet människa-hund kontakt kan en diskussion föras kring huruvida en djurägare påverkar sin hund via kroppsspråket och sinnesstämningen vid ett besök på en djurklinik eller ett djursjukhus.

Litteraturgenomgång

De två följande kapitlen beskriver hur människor påverkar varandra, hur kroppsspråket är en del av den vi är och hur det kan påverka människor runt omkring. Därefter hur hundar beter sig naturligt med inriktning på de sociala samspelet och kroppsspråket mellan hundar. Detta för att ge en större förståelse för skillnader och likheter mellan hur sändning och mottagning av olika kommunikativa signaler fungerar hos de båda olika arterna. Tillsist följer en beskrivning av hur människor kan påverka hundar med sitt kroppsspråk och sinnesstämning.

Människans kommunikation & kroppsspråk

När människor kommunicerar med varandra sker detta både verbalt och icke-verbalt (Graneheim & Lundman, 2004). I detta arbete ligger fokuseringen på det icke-verbala och därför tas inte den verbala kommunikationen upp närmare i denna studie. Känslor som glädje, sorg, rädsla och ilska har utvecklats från att vara basala överlevnadsinstinkter till att i dagens samhälle vara en del av ett mycket komplicerat socialt samspel (Gainotti, 2012). Enligt Fast (1971), ger kroppsspråket uttryck för känslor både på ett medvetet och ett omedvetet plan. Den icke-verbala kommunikationen är oundviklig och förmedlar information om påverkan av både beteende och reaktioner hos människor (Gheorghita, 2012). Alla människor föds med en förmåga att uttryck sig via kroppsspråket, men därefter krävs övning och erfarenhet för att behärska och tyda alla signaler som skickas ut i luften omkring oss. Något som är viktigt att komma ihåg är att kroppsspråket och det talade ordet är beroende av varandra, var och en för sig kan de inte ge hela bilden av vad en person försöker säga (Fast, 1971). Nilsson (2007) beskriver att en stor del av kommunikationen är icke-verbal kommunikation. Han förklarar att människor samspekar och kommunicerar med varandra genom olika kroppshållningar, kroppsspråk, ögonkontakt, mimik och avstånd, dessa icke-verbala budskap är företrädesvis omedvetna och oavsiktliga. Hela kroppen medverkar i det som förmedlas ut till andra, både nära eller på längre avstånd från varandra (Van den Stock *et al.*, 2008). Allt från miner och gester till tonfall och betoning, och givetvis även det talade ordet, rymmer budskap och känslor som människor runt omkring kan uppfatta och tolka (Nilsson, 2007), och ingen specifik rörelse eller gest har någon bestämd betydelse (Fast, 1971). Det är inte bara det som kommuniceras via kroppen som innefattas av icke-verbal kommunikation och som är en del av det som förmedlar information ut till omvärlden. Detta sker även via det som bärs på kroppen, så som kläder, smycken och accessoarer (Gheorghita, 2012). Hjärnans uppgift är att snabbt tolka alla signaler den får och därefter skicka iväg information om det som skall bli reaktionen på den information som bearbetats. På så sätt styrs och påverkas vårt rörelsemönster, vår röst och tonläget, samt våra känslor av den information som tolkats av hjärnan (Gainotti, 2012). Dessa tolkningar i hjärnan sker till viss del omedvetet, därför kan sådant som skulle kunna påstås ske av fri vilja egentligen vara styrt/påverkat av vårt undermedvetna (Nilsson, 2007). I en studie gjord av Kiesel *et al.* (2006), där människor ställdes inför ett val efter att omedvetet blivit påverkade på olika sätt att välja en specifik sak, påvisades att vid 54,4% av fallen så valde personerna det som de blivit påverkade till att välja.

Rörelser & ögonkontakt

Den icke-verbala kommunikationen reflekterar vad personen i fråga känner, tänker, upplever och vill (Gheorghita, 2012). Allt ifrån hur en person sitter, ligger, går, står eller pratar, ger en bild av hur han eller hon är som person och vilken personlig rytm individen har, denna rytm kan förtydligas som den personliga gångstilen, hållningen och röstmelodin. Trots att det är mycket individuellt hur en människa rör sig och agerar finns det kulturella särdrag som visar att personer kommer från samma ställe. Dessa något säregna gester och kroppsuttryck indikerar en samhörighet, men inom gruppen är alla personligheter. Efter att ha lärt känna en person tillräckligt väl kan man exempelvis känna igen denna persons steg och veta vem som kommer innan personen syns. Olika gester kan användas för att förtydliga, understryka, komplettera eller kommentera verbala budskap (Nilsson, 2007; Gheorghita, 2012), exempelvis kan händerna användas för att befälla, varna, hindra, bönfälla eller hälsa (Nilsson, 2007). Ett annat exempel är ögonen, som sägs vara själens spegel, och att det är i ögonen du kan se ifall en människa ljuger eller är uppriktig. En direkt ögonkontakt ökar den emotionella intensiteten när man är arg eller glad, medan en person som är ledsen vänder bort blicken i en undvikande manöver (Nilsson, 2007). En förvånad eller rädd person med uppspärade ögon upptäcks snabbare bland neutrala eller glada ansiktsuttryck (Chen & Yeh, 2012), detta tror författarna beror på den större andel ögonvita som blir synlig vid uppspärade ögon. En koppling mellan hörseln, hjärnan och ögonen, som sker så snabbt att man knappt är medveten om den är när ens namn uttalas. Det sker då en snabb omkoppling i hjärnan, ögon dras dit varifrån ordet uttalades och en ögonkontakt skapas mer eller mindre omedvetet (Nilsson, 2007).

Närhet & avstånd

Avståndet till andra människor i fysisk bemärkelse är precis lika individuellt som vilken personlig rytm man har (Nilsson, 2007). Olika närhetsavstånd är beroende av vilken relation man har till den andra personen (Nilsson, 2007; Kim *et al.*, 2013). Människan har generellt fyra avståndszoner, som var och en representerar hur nära relation personen i frågan har till de som tillåts in i respektive zon. Dessa avståndszoner beskrivs som följer, den närmaste zonen kallas *intimavståndet*, här tillåts endast de riktigt nära personerna komma in. Det handlar om direktkontakt upp till ca 45 cm från kroppen. Nästa zon är *det personliga avståndet*, i denna zon befinner sig personer inom beröringsavstånd men inte tillräckligt nära för direktkontakt. Det uppskattas till ca 45-120 cm. Därefter kommer *umgängesavståndet*, där ett ungefärligt avstånd mellan 1,2-3,5 m känns bekvämt. Sista zonen är *det offentliga avståndet*, det är allt och alla som är 3,5 m bort eller mer (Fast, 1971). Återigen skall det upprepas att avstånd i längdenhet är mycket individuellt för varje person (Nilsson, 2007). I och med dessa zoner kan den som är skicklig utnyttja en persons individuella närhetszon i ett dominerande och maktfrämjande syfte. Avståndet kan därmed bli ett redskap för att hävda, uttröna eller befästa vilken status en person har gentemot övriga (Fast, 1971). Det fysiska avståndet kan sammanfattas som en indikation av den balanserade spänning som råder mellan närhet och gränser mellan två personer (Kim *et al.*, 2013).

Beröring

Precis som olika avstånd till personer varierar beroende på hur väl personerna känner varandra, så är även beröring mycket individuellt och relationsberoende, dessutom är olika former av beröring acceptabelt i olika sammanhang. Generellt kan det påstås att händer, armar och axlar är så kallade "fri zoner", där det i flertalet situationer är okej att beröra en

person (Nilsson, 2007). Beröringen kan signalera såväl ömhet och trygghet, som styrka, hårdhet och bestraffning (Nilsson, 2007; Gallace & Spence, 2010). Även sådant som äganderätt förstärks vid beröring och att det samtidigt signaleras till övriga runt omkring (Nilsson, 2007). Beröring är ett ofta förbiset kommunikationsmedel och dess betydelse av inverkan på människor diskuteras sällan, trots att beröring anses vara en viktig del i att stärka människors välbefinnande. Sättet som en beröring förmedlas, exempelvis ett starkt handslag eller en varsam klapp på axeln, kan ge en mer direkt och effektfullare kommunikation än till exempel enbart verbal kommunikation (Gallace & Spence, 2010).

Rösten

En individs tonläge, satsmelodi, styrka och betoning är avgörande faktorer och ger en bild av ifall det är en man eller kvinna, ung eller gammal som pratar, det indikerar även i vilken känslomässig stämning den som pratar befinner sig i och vart han eller hon kommer ifrån. Till exempel när en person är ängslig tenderar den att prata fort och med ett högt tonläge, en person som är nedstämd eller pratar allvarligt tenderar att prata långsamt och med lågt tonläge, en arg person ökar röststyrkan och en person som skall förklara något tenderar att hålla rösten neutral och saklig (Nilsson, 2007). I en studie gjord av Van den Stock *et al.* (2008) påvisades en signifikant skillnad av hur kroppsspråket hos en annan människa tolkades, ifall ett ljud samtidigt hördes från antingen en människa eller ett djur, alternativt inget ljud alls. Till exempel tolkades ett positivt kroppsspråk mer sorgset om det samtidigt hördes ett sorgset ljud jämfört med ett positivt ljud. Enligt ovan nämnda artikel påverkas människan av ett känsloladdat tonläge trots att kroppsspråket och det som uttalas är känsloneutralt. De konkluderar i denna studie att hur människor uppfattar och tolkar en situation beror både på den visuella och akustiska bild som individen mottar (Van den Stock *et al.*, 2008).

Känslor & missförstånd

När missförstånd och problematiska situationer uppstår mellan olika personer kan det vara ett rent språkligt missförstånd, men även den icke-verbala kommunikationen kan leda till missförstånd. Det icke-verbala samspelet mellan människor fungerar så länge gester, rörelser med mera har samma betydelse eller likvärdig betydelse för de båda parterna (Nilsson, 2007). Det finns flera olika aspekter som påverkar tolkningen hos mottagaren av signalerna som skickas från en medmänniska (Querol-Julián & Fortanet-Gómez, 2012). I föregående artikel beskrivs att det finns tre huvudsakliga begrepp som påverkar människans känslomässiga förhållande till en situation; attityd, engagemang och gradering. Attityd är kopplat till humör och känslor, vilket inkluderar känslomässiga reaktioner, dömande av handlingar och karaktär, och värdering av händelser. Engagemang handlar om grunden till attityden och visar sig exempelvis i tonläget kring en diskussion. Engagemang är även när en saklig diskussion går över till personliga argument och motargument. Gradering, händelser och ämnen sorteras efter känslomässigt engagemang, exempelvis kan moderns födelsedag sorteras högre än en avlägsen bekants namnsdag (Querol-Julián & Fortanet-Gómez, 2012). Situationers olika prioritet och känslomässiga betydelse för olika människor kan således vara en tredje faktor till frambringande av missförstånd och osämja (Nilsson, 2007).

Hundars kommunikation & kroppspråk

Miklósi (2007) menar att hunden kan använda hela kroppen så som kroppshållning, ansiktsuttryck, svansens placering och rörelse, samt olika vokaliserade ljud för att signalera sin rang och vilka avsikter den har. Fortsatt förklarar Miklósi (2007) att intensitet och frekvens av signalerna indikerar hur starkt exempelvis en känsla förmedlas, till exempel kan en hund signalera allt mellan att inte vara arg till att vara väldigt arg med samma typ av signal, men med olika intensitet. Orsakerna till de signaler som hunden sänder grundar sig dels på vilken rang hunden har i förhållande till mottagaren av signalen och dels beroende på situationen, men det antas även att hundens humör kan spela in på reaktionen. Det händer att hundar, och även andra djur, skickar ut signaler medvetet och inte bara som ett svar på en specifik händelse, trots att det vanligaste är att responsen på en situation sker per automatik och är en undermedveten följd (Miklósi, 2007). I en artikel av Cooper *et al.* (2003), beskriver författarna hur den domesticerade hunden tack vare sitt ursprung från vargen nedärvt vissa genetiskt betingade förmågor, så som att leva och samarbeta i grupp. De har förmågan att lära sig hur de skall förhålla sig till andra medlemmar av gruppen, samt till viss del förutse och föreställa sig reaktioner både från familj och från bytesdjur. Samma artikel beskriver fortsatt att dessa förmågor har underlättat domesticeringen, vilket lett till den intellektuella utvecklingen hos hundar. Artikeln belyser även hur rasspecificeringen har utvecklat hundar med specifika selekterade egenskaper ihop med en hög inlärningsförmåga för att kunna utföra ett önskat beteende, exempelvis jakt eller vallning (Cooper *et al.*, 2003). En viktig punkt som artikeln tar upp och som redan har beskrivits tidigare av Frank och Gialdini Frank (1982), är att domesticerade hundar visar tecken på att befinna sig i ett juvenilt utvecklingsstadium längre än vad vargar gör. Detta anser Cooper *et al.* (2003) vara en följd av den medvetna avel som bedrivits för att få fram så läroaktiga hundar som möjligt. Det är under den juvenila perioden som hundar har störst förmåga att lära sig nya saker och detta juvenila omogna beteende kvarstår enda upp i vuxen ålder och kan påverka hur dess beteende yttrar sig. I en studie genomförd av Svartberg och Forkman (2002), som innefattade 15 329 hundar från 164 olika raser, undersökte de hundars olika egenskaper, såsom social förmåga, lekfullhet, orädsla, vilja till jakt och aggressivitet. De kunde konstatera att alla egenskaper var beroende av varandra, bortsett från aggressiviteten. Trots domesticeringen, är den sociala kommunikationen mellan hundar fortfarande mycket lik den som finns hos vargar och andra vilda hunddjur (Cooper *et al.*, 2003).

Bradshaw och Nott (1995) beskriver att hundar framförallt har tre sätt att kommunicera på; via hörsel, visuellt och via luktsinnet. Nedan följer en kort genomgång av hur var och en av dessa kommunikationsvägar fungerar.

Kommunikation via hörsel

Hundars kommunikation via hörseln innefattar all ljudlig kommunikation och den används så väl vid aggression som vid lek (Bradshaw & Nott, 1995). Till skillnad från vargen, som i princip enbart skäller för att varna eller protestera, så kan hundens skall ha flera olika betydelser (Miklósi, 2007). Enligt Bradshaw och Nott (1995) kan ett skall från en domesticerad hund likväl betyda försvar varning som lek och hälsning eller för att påkalla uppmärksamhet när den känner sig bortglömd och ensam. Grymtningar eller mumlande läten förekommer också hos vissa individer, detta är oftast ett positivt och välbelåtet ljud som hunden ger ifrån sig som en hälsning eller för att visa att den är nöjd. En hund som gnäller och gnyr kan uppfattas som en undergiven individ, men gnällandet kan likväl ha

andra betydelser t ex. indikera försvar, hälsning eller påkallande av uppmärksamhet. Hundar kan även gny och/eller gnälla för att påvisa smärta. Morrande ljud är ofta och kanske mest igenkännbart som en varningssignal och ett hot, men det kan även vara en del av en lek. Olika vokaliserade läten kan således ha flera olika betydelser och många dessutom helt motsägelsefulla i samband med en rörelse. Det är därför svårt att enbart genom ett läte tolka vilken sinnesstämning en hund befinner sig i. För att få en mer sanningsenlig bild av hundens sinnesstämning är det viktigt att se hela hunden så att en adekvat tolkning av hundens övriga signaler och kroppsspråk kan göras (Bradshaw & Nott, 1995).

Visuell kommunikation

Den visuella kommunikationen eller det som utförs synligt för ögat, dvs. rörelser och olika kroppshållningar, säger mycket om vilken sinnesstämning hunden faktiskt befinner sig i. Visuell kommunikation används för att såväl hävda dominans mellan två individer som att bjuda in till lek (Bradshaw & Nott, 1995).

Dominans & undergivelse

Framförallt är det dominans och därmed även underkastelse, vem som för tillfället står över den andra i rangordningen, som tydliggörs via kroppshållningar (Bradshaws & Nott, 1995). En dominant hund karaktäriseras av att individen håller huvud och svans högt, spetsade öron och med så kallad stolt hållning, vilket innebär att hunden håller kroppen i en högrest ställning, ståendes på alla fyra tassarna (Bradshaw & Nott, 1995; De Mester *et al.*, 2011). En dominant individ som dessutom är aggressiv har rest ragg, uppdragna läppar och blottade tänder, inklusive de drag som var gällande för en individ som enbart är dominant (Bradshaw & Nott, 1995). Beskrivningarna av dominans och aggressiv dominans styrks av Tami och Gallagher (2009), de tillägger fler aggressiva beteenden så som vokalisering och anfallsförsök. Övriga dominanta beteenden är *Feet on* vilket innebär att framtassarna placeras över skuldrorna på den undergivna individen, *Muzzle pin* som betyder att den dominanta biter eller nafsar i den ranglågas nos för att tvinga ner denne till marken, eller *Stand across* vilket betyder att den ranghöga står över den andra som ligger på marken (Bradshaw & Nott, 1995).

Den undergivna individen har en avsevärt lägre kroppshållning, svansen är låg och nära kroppen med öronen bakåt, hängande (Bradshaw & Nott, 1995; De Mester *et al.*, 2011). Dessa karaktäristiska drag bekräftas av Tami och Gallagher (2009), de beskriver även drag som stel kroppshållning och att den undergivna individen sneglar upp mot den dominanta individen, utan att skapa direkt ögonkontakt. En rädd undergiven individ kryper ihop och blir så liten som möjligt, hukar sig fram längs marken och har svansen mellan benen (Bradshaw & Nott, 1995; Tami & Gallagher, 2009). Den undergivna individen kan närma sig den dominanta med en entusiastisk hälsning, vilket innebär att den hälsar med en låg kroppshållning och med en extremt viftande svans och bakkropp (Bradshaw & Nott, 1995). Den undergivna gnider nosen mot mungipan och kinden på den dominanta hunden (Tami & Gallagher, 2009) och slickar den i ansiktet, som för att efterlikna valpars tiggande efter mat. För att ytterligare visa sin underkastelse kan den ranglåga individen kissa på sig. *Submissive arched posture*, innebär att ryggen är väldigt böjd, nacken är också nedböjd så huvudet placeras lågt, men nosen lyfts uppåt, svansen trycks tätt intill kroppen och öronen är riktade bakåt. Som en följd av denna position rullar individen ofta över på rygg och blottar den oskyddade buken (Bradshaw & Nott, 1995). Att rulla över på rygg och blotta buken anses numera vara lika igenkännbart som ett undergivet beteende som en invit till lek

(Frank & Gialdini Frank, 1982; Tami & Gallagher, 2009) eller uppmärksamhet för att exempelvis bli kliad på magen. *Submissive sit* är en undergiven kroppsposition som innebär att hunden sitter bakåt, trycker hakan mot bröstet och ibland vevar lätt i luften med framtassarna mot den dominanta (Frank & Gialdini Frank, 1982).

Vem som är dominant och undergiven är inte konstant, det vill säga rangordning är inte något statiskt, utan utmaningar och underkastelse sker med jämna mellanrum för att säkerställa att den starkaste leder flocken. Det är även så att rangordning skiftar från situation till situation (Bradshaw & Nott, 1995). Detta styrker Frank och Gialdini Frank (1982) studie, de kunde konstatera en varierande rangordning hos vargar, men där alfaparet är detsamma tills de byts ut.

Ögon- & ansiktsuttryck

Ögonkontakt är ett effektivt sätt för att mäta krafterna mellan två individer. Två hundars kraftmätning kan därmed avgöras utan något fysiskt våld, de båda stirrar varandra direkt i ögonen tills någon av dem bryter kontakten. Den som bryter kontakten blir då den ranglåga medan den andra blir den ranghöga och dominanta av dem två vid det tillfället. Om stirrandet fortsätter efter att kontakten brutits av endera eller att ingen av individerna ger sig leder detta ofta till att hotbilden eskalerar med morringar, blottade tänder och rest ragg. Ifall ingen ger sig trots eskaleringen görs striden upp genom att fysiskt slåss med varandra (Bradshaw & Nott, 1995). Vid flertalet andra situationer där hundar visar känslor så som vänlighet, självsäkerhet och lekfullhet, undviks direkt ögonkontakt/stirrande, istället tittar individen mot ansiktet på den andra hunden. En hund undviker helt ögonkontakt när den är rädd eller likgiltig (Tami & Gallagher, 2009). Enligt studien av Frank och Gialdini Frank (1982), har tiden som gått sedan domestiseringen även gjort dessa uttryck och kroppshållningar mindre tydliga. Ett exempel ur ovan nämnda artikel är att varnande ansiktsuttryck inte är lika tydliga längre och därför inte alltid uppfattas av motståndaren, vilket kan leda till så kallat anfall utan förvarning.

Lek

Generella leksignaler är oftast bugande med framkroppen, vevande med framtassarna mot den andra individen, hopp och skutt och så kallat playface, med öppen mun (Bradshaw & Nott, 1995; Horowitz, 2008; Tami & Gallagher, 2009). Till dessa kroppsuttryck skall även tilläggas en av de mest karaktäristiska rörelserna, svansviftningen (Bradshaw & Nott, 1995; Tami & Gallagher, 2009), men att vifta på svansen kan betyda mer än bara en glad och lekfull hund. En slapp, lätt vaggande svans indikerar vänlighet, en lågt hängande och stelt viftande svans tenderar att komma från en hund som är uppspelt eller nervös och orolig. När svansen viftas snabbt och ryckigt, oftast pekande uppåt tyder det på hot och eventuellt aggression (Bradshaw & Nott, 1995). Horowitz (2008) redogör hur leksignalerna följs av en invit till lek, som innefattar rörelser och beteenden som nafsande, jagande, brottning och vokaliserande, vilket bekräftas av Tami och Gallagher (2009). Dessa är uttryck som är desamma vid aggression (Horowitz, 2008). Skillnaderna mellan hot och lek kan för människan vara små och svåra att förstå, för hundar kan signalerna vara tydliga, (Horowitz, 2008; Ward *et al.*, 2008). Övergången kan ske snabbt, detta beskrivs av Ward *et al.* (2008), som förklarar att en bugande rörelse i lek kan föregås och efterföljas av beteenden som kan tolkas som aggressiva, exempelvis att hunden ruskar på huvudet när den biter en annan hund. Det är viktigt att den invitsändande hunden visar att den inte tänker skada den andra

hunden via tydliga signaler. När en tilltänkt inbjudande hund har uppmärksamheten riktad någon annanstans, kan den signalsändande hunden använda sig av olika gester för att dra uppmärksamheten till sig (Horowitz, 2008). Sådana gester kan exempelvis vara att bita, puffa, skälla, nosa, knuffa, överdriven reträtt, visa upp sig själv eller ett föremål, eller att komma väldigt nära. I studien av Horowitz (2008), fann författaren att hundar anpassade intensiteten i sitt signalerande av lek och uppmärksamhet beroende på vart hunden som skulle motta signalen riktade sin uppmärksamhet. Hundar väljer dock främst att sända lekinviter till andra hundar som har uppmärksamheten riktad emot sig och att en signal om lek ofta föranleddes av signal om uppmärksamhet (Horowitz, 2008). Enligt en artikel av Ward *et al.* (2008), som handlar om valpars lekbeteende, beskrivs hur själva lekbeteendet hos valpar tros vara viktigt för att bland annat testa de sociala banden mellan individerna och för den emotionella utvecklingen och rörelseutvecklingen. En lekinvit kommer från en valp som tror sig kunna dominera över den andra valpen, men under lekens gång skiftas de båda kombatanterna om, om vem som är i över- respektive underläge. På detta sätt lär sig valpen både hur den skall försvara sig och hur den skall attackera. Lekbeteenden kan ha en viss dominansinducerande effekt på hundarna upp i vuxen ålder (Ward *et al.*, 2008).

Kommunikation via luktsinnet

Luktsinnet är ett mycket välutvecklat sinne hos hundar och har således även en viktig roll i kommunikationen mellan hundar. Hundar förlitar sig starkt på dofterna som utsöndras från en annan individ för att kunna lära känna den och sedermera kunna känna igen den ifall de möts igen. Detta styrks av det faktum att hundar i de mest varierande storlekar kan känna igen varandra som artfränder trots den stora storleksskillnaden (Olender *et al.*, 2004), exempelvis skulle en Grand Danois kunna känna igen en Chihuahua som artfrände på doften (Bradshaw & Nott, 1995). Hundar kan likväl urskilja olika djurarter, inklusive människan, men även individer inom arten kan de skilja från varandra, (Olender *et al.*, 2004). Dofter utsöndras och sprids på olika sätt, via kroppsvätskor, avföring och via doftkörtlar som sitter i huden. Urinering är det som hunden främst använder för att markera sin existens och vem den är när ett direkt möte mellan två individer inte kan äga rum, som exempelvis när individen markerar sitt revir. Även avföring och sekret från analsäckarna bidrar till att markera revir och tala om för främlingar vilka som befinner sig i det här området. Ofta sker interaktioner mellan hundar eftersom de båda, för varandra tidigare okända individerna, intresseras av en ny doft från en främling eller att en doft från en känd individ har förändrats. De körtlar som definierar den kroppstypiska doften, sitter framförallt i ansiktet, i den anala regionen och vid svansroten. Detta är orsaken till att hundar ofta ses nosa varandra från huvudet till baken och den hund som blev nosad på är mest trolig att avsluta interaktionen först. Hundar försöker så snabbt som möjligt skapa sig en informativ bild av sin artfrände genom att undersöka den andres dofter samtidigt som den själv försöker undvika att avslöja för mycket om sig själv genom att undvika att låta den andre nosa tillbaka. Generellt nosar hanhundar mer i analregionen på tikar jämfört med på andra hanhundar eller vad tikar gör på varandra. Hanhundar kan via doften från en tiks urin känna om hon befinner sig i östrus (Bradshaw & Nott, 1995).

Kommunikation mellan människa & hund

Uppbyggnad av relationen

Relationen mellan hund och människa byggs på hela tiden med början direkt när hunden och människan möts. Flera årtusenden har passerat sen människan domesticerade vargen till dagens hundar, därvid finner Tami och Gallagher (2009) det möjligt att människor och hundar tillsammans utvecklat en kommunikation som båda till viss del kan förstå. Detta är en förutsättning för att en förståelse mellan hundar och människor ska vara möjlig. Det har visat sig, enligt en artikel av Serpell (2009), att relationen mellan hund och människa bygger på och styrs av beteenden och interaktioner mellan hunden och människan. Samma artikel visar även att människans förhållande till sin hund grundar sig i vilka förväntningar hon har på dess beteende. Detta leder till att människans psykologiska välbefinnande ökar när hunden uppvisar ett önskat beteende. För hunden har människans kärlek och omvårdnad visat sig leda till en ökad trygghet samt att förtroendet mellan hund och människa stärkts (Frank & Frank Gialdini, 1982). Studier som redovisas i en artikel av Handlin (2010) har även visat att interaktion mellan hundar och människor leder till en oxytocinfrisättning hos såväl hunden som människan. Oxytocin är ett hormon som har flera fysiologiska effekter i kroppen, bland annat medför de en sänkning av blodtrycket, höjer tröskelnivån för nociceptionerna och verkar avstressande (Handlin, 2010).

Aggression

En vedertagen tolkning av hundar som är aggressiva och ej lyder sin ägare är att de skulle vara dominanta. Detta styrks av tidiga studier som har beskrivit att hundar, som levt med en djurägare där ägaren exempelvis låtit hunden vinna vid alltför många kampekar, låtit hunden äta före ägaren eller låtit den sova i sovrummet, skulle tolkas vara dominanta (O'Farrell, 1987; 1986). Detta förkastar Jagoe och Serpell (1996), som i sin studie inte kunde hitta något signifikant bevis för att utfodring av hunden innan djurägaren själv åter skulle leda till dominant aggressivitet mot djurägaren. I samma studie kunde de snarare se en indikation på att hundar som konstant fick vänta på sin mat löpte större risk att utveckla territoriell dominans och vaktande av sin mat. Jagoe och Serpell (1996) kunde heller inte finna någon signifikant skillnad för ökad aggression hos hundar som tilläts vinna i lek. Inte heller kunde de finna någon betydelse i att sovplatsen skulle kunna påverka aggression mot djurägaren (Jagoe & Serpell, 1996). Detta bekräftas av Rooney *et al.* (2000) i en studie gjord på 9000 Labrador Retrievers, där slutsatsen var att dominans mot ägaren inte ökade på grund av att denna lät hunden vinna i kampekar. Rooney *et al.* (2000) grundade sin teori på att deras studie kommit fram till att hundars lek med andra hundar inte var det samma som lek med människor och att det därför inte skulle ha samma betydelse. Aggression orsakat av dominans har snarare visat sig bero på olydnad, vilket blivit avhjälp tack vare lydsträning (Jagoe & Serpell, 1996).

En annan orsak till aggression är rädsla (Radosta-Huntley *et al.*, 2007; Diverio *et al.*, 2008; Van der Borg *et al.*, 2010; De Mester *et al.*, 2011; Ogata & Dodman, 2011). Enligt en studie genomförd av Van der Borg *et al.* (2010) studerades 345 hundar. De kunde konstatera att ett antal hundar visade flykt- och reservationsbeteende innan de blev aggressiva, dessa beteende tolkades enligt studien som rädsla (Van der Borg *et al.*, 2010). I en studie gjord av De Mester *et al.* (2011) deltog 171 hundar för att undersöka uppvisandet av aggressiva beteende. De kunde se att hundar med dominant/högrest hållning var de som främst visade aggressiva beteenden, men en stor procentdel av de som visade aggression var reserverad. Det var framför allt de hundar som föregicks av tillbakadragande beteende

innan aggression som sedan gjorde utfall och bet testföremålet, vilket var en docka eller en hand (De Mester *et al.*, 2011). Rädsla tros, enligt Radosta-Huntley *et al.* (2007), vara en av de vanligaste orsakerna till aggression hos hundar på djurkliniker och djursjukhus. De anser även att det är av stor vikt att hundägaren har förståelse för de svårigheterna som kan uppstå vid hantering av en hund som på grund av rädsla uppvisar aggressiva beteenden (Radosta-Huntley *et al.*, 2007). Vilket kan styrkas av en studie gjord av Ogata och Dodman (2011) där de undersökte 12 hundar med rädslobaserad aggression eller med en kombination av rädsla och territoriell aggression. Majoriteten av hundarna visade beteende som tolkades som rädsla när den utsattes för främmande situationer eller situationer med främmande människor (Ogata & Dodman, 2011). Serpell (2009) fann i sin studie att människor generellt har större tolerans för små hundraser med ett aggressivt beteende jämfört med stora raser. Det anses dock vedertaget att aggression till viss del beror på genetiskbetingning (Diverio *et al.*, 2008; De Mester *et al.*, 2011), varvid vi har de så kallade ”kampraser”. Hundar tillhörande vissa raser kan ha en större belägenhet att bli aggressiva när de upplever att situationen blir hotande och/eller främmande. En sådan ras är exempelvis Dogo Argentino. Enligt Diverio *et al.* (2008) visade ca. 30% av de studerade Dogo Argentino’s rädsla och osäkerhet i främmande situationer. I samma studie visade undersökningen att hundarna visade aggression emot andra hundar i 70% av fallen, att 35% var rädda för höga ljud, 20% blev aggressiva när de skulle hanteras och 20% var aggressiva mot främlingar. Huruvida aggressionen berodde på rädsla, dominans eller genetik låter författarna vara osagt (Diverio *et al.* 2008).

Människans inverkan på hundens beteende

Under domesticeringen och fram tills idag har hundar utsatts för olika främmande situationer i samband med kontakten med människor, vilket lett till utvecklingen inom såväl beteende som morfologi (Svartberg & Forkman, 2002). Djur, i det här fallet hundar, som dagligen vistas i en miljö med människor har stora möjligheter att lära sig och efterlikna en del beteenden som människan utför, detta kan ske både på ett medvetet och omedvetet plan och kan även leda till en utveckling av den sociala kognitiva förmågan hos hundar (Cooper *et al.* 2003). I en artikel av Virányi *et al.* (2004) slår författarna fast att hundar generellt presterar bättre under inflytande av sin ägare. Detta bekräftar även Cooper *et al.* (2003), som i sin artikel poängterar hundens behov av att ha ägaren närvarande för att prestera så bra som möjligt vid olika problematiska situationer. Gácsi *et al.* (2004), styrker också hundars behov av att ha ägaren närvarande när den ställs inför problem den själv inte kan lösa, som till exempel när den skall få tag på en bit mat den inte kan nå, detta oberoende av om ägaren har någon kunskap om hur problemet skall lösas eller ej (Cooper *et al.*, 2003). Hunden tenderar då att titta ömsom på ägaren och ömsom på problemet för att eventuellt uppfatta några ledtrådar till hur problemet skall lösas från ägaren (Cooper *et al.*, 2003; Virányi *et al.*, 2004). En senare studie som ytterligare styrker detta har genomförts av De Mester *et al.* (2011), de undersökte bland annat ifall hundar visade större rädsla och ängslan när ägaren var frånvarande jämfört med när ägaren var närvarande. Studien, som omfattade 171 hundar, resulterade i att hundarna visade en större osäkerhet och rädsla när ägaren lämnade dess sida (De Mester *et al.*, 2011).

Människans kroppsspråk

Att hundar är känsliga för människors signaler via kroppsspråket beskriver Virányi *et al.* (2004). Ägarens kroppshållning, riktning av kroppen och uppmärksamheten (mot eller bort från hunden) har enligt en studie av Gácsi *et al.* (2004) visat sig ha en signifikant påverkan på hundens beteende. I ovannämnda studie beskrivs att ifall hundens ägare har uppmärksamheten riktad mot något annat än hunden eller om ägarens kropp är vänd bort från hunden infinner sig en tveksamhet hos hunden ifall den skall närma sig och utföra ett givet kommando. Virányi *et al.* (2004) konstaterade även i sin studie att om ägarens uppmärksamhet och blick var riktad mot något annat än hunden ökade svårigheten att få den att utföra olika kommandon. Gácsi *et al.* (2004) testade i sin studie huruvida ägarens ögon (riktning och synlighet) hade betydelse för hundens beteende. De kom fram till att ögonen hade betydelse, vilket de styrkte genom att hundar som skulle närma sig sin ägare, vilken hade ögonbindel, var betydligt mer försiktiga och tveksamma än när de närmade sig sin ägare och kunde se ägarens ögon. Författarna anser utifrån resultatet i sin studie att hundar har en förståelse för människors riktning av uppmärksamheten via riktningen på ögonen.

Syftet med att skaffa hund påverkar

I en studie gjord av Jagoe och Serpell (1996) visade det sig att skälet som den kommande hundägaren hade när den skaffade hund, avspeglar sig i hundens beteende och hur stor risken för aggressivitet var. Ovannämnda studie, där 737 hundar användes, kom fram till att de hundar vars ägare skaffade hund i ett motionsidkande syfte var de hundar som löpte minst risk att bli aggressiva och visa så kallat dominansbeteende. Jagoe och Serpell (1996) trodde att detta kunde bero på att den ägarledda aktivitet som motionering är, gav större förståelse mellan hund och ägare. Samma studie visar att detta även gäller för hundar hållna för avel och utställning. Jagoe och Serpell (1996) kunde i sin studie även konstatera att hundar hållna för att vakta var de som var mest aggressiva, de kunde dock inte avgöra huruvida detta berodde på om det var en genetiskt betingad orsak eller om det berodde på att ägarna till dessa hundar uppmuntrade aggressivitet i vaktande syfte.

Diskussion

Den här litteraturstudien syftade till att undersöka människors och hundars kommunikation och till att finna svar på hur hundar kan påverkas av människan. Detta gjordes genom att först klargöra hur människor kommunicerar med varandra, inriktat på den icke-verbala kommunikationen, och hur hundar kommunicerar med varandra, för att ge en större förståelse för hur den artspecifika kommunikationen fungerar och därefter jämföra denna med kommunikationen mellan två arter, i det här fallet den domesticerade hunden (*Canis familiaris*) och människan (*Homo sapiens*). Syftet med att finna svar på kommunikationen mellan hund och människa var att kunna implementera detta till stressade och främmande situationer som kan uppstå på ett djursjukhus eller djurklinik, då det skulle kunna vara till hjälp för hur man hanterar såväl rädda och oroliga djur som djurägare. Då det på djurklinker och djursjukhus råder en ständigt problematik med att hantera aggressiva djur, inte alltför sällan hundar. Enligt vad som kunde ses i denna litteratur studie har rädda och osäkra hundar en benägenhet att bli aggressiva och en större benägenhet att göra utfall och bitas än en orädd och ilsken hund i en främmande situation. Samt att den påfrestningen av att vara rädd och osäker vill undvikas och istället skapa en så behaglig och avslappnad

miljö som möjligt för såväl djurägare som hund. Denna problematik kräver att det studeras vidare kring hur människor påverkar sin hund vid olika sinnesstämningar.

Utifrån den vetenskap som presenterats i detta examensarbete, har författaren gjort en jämförelse för likheterna mellan människors kommunikation och hundars kommunikation. Det som kunde ses var att båda arterna är mycket beroende, och därmed också lätt påverkade, av kroppsspråket. Detta skulle enligt författaren, kunna vara en orsak till att hundar och människor har kunnat utveckla en stark och djup relation till varandra och gett förutsättningar till en förståelse mellan dem.

Utav den vetenskapliga litteratur som använts som referens i denna studie kommer majoriteten från 2000-talet och upplevs av författaren till arbetet som aktuell och relevant. De vetenskapliga referenser som är äldre, äldsta från början av 1970-talet, har berört ämnen som inte stått att finna i nyare vetenskapliga studier. Det har trots detta ansetts vara relevanta studier, som försökts i så stor del som möjligt, befastas eller motsägas av nyare studier.

Enligt författarens vetenskap finns fram tills idag inga studier genomförda kring huruvida människor påverkar sina hundar i en situation på ett djursjukhus eller en djurklinik. Detta kan vara en mycket påfrestande situation som genererar stress och oro hos människan. För hunden kan det vara en helt ny och främmande, eventuellt även skrämmande miljö, med flera andra djur och okända lukter.

En studie som till viss del berör ämnet har undersökt ifall hundar söker trygghet hos sin ägare, likt ett barn söker trygghet hos sin förälder, i en främmande och skrämmande situation. Studien genomfördes av Gácsi *et al.* (2013), vilka studerade hur hjärtfrekvensen och hjärtfrekvensvariabiliteten påverkades i två olika situationer, den ena var när hunden lämnades ensam i ett främmande rum, den andra var när hunden lämnades ensam i ett främmande rum och en främling, hotande närmade sig hunden. Studien innefattade 30 hundar och dess ägare och resulterade i att hjärtfrekvensen inte påverkades i större omfattning av att hundarna lämnades helt ensamma. Däremot fann man en ökning av hjärtfrekvensen när hundarna lämnades med en hotande främling och framför allt om hunden var riktad mot främlingen när ägaren försvann jämfört med om hunden var riktad mot ägaren. De fann även att ifall hunden kunde se främlingen tillsammans med ägaren var stresspåverkan mindre än om hunden fick se främlingen först när ägaren försvunnit. Hjärtfrekvensvariabiliteten ökade generellt i samtliga ovanstående fall. Slutsatsen i ovanstående studie var att hundar söker trygghet hos ägaren och utöver detta kunde de se att vid frånvaro av denna trygghet kan hundar utveckla magsår, psykogenisk epilepsi, andningssvårigheter och nedsatt aptit. De kunde även dra slutsatsen att ägarens närvaro kan fylla en så kallad trygghetsbuffert i en viss situation, som sedan används när ägaren försvunnit.

Enligt det som kommit fram i litteraturgenomgången, om att hundar till stor del influeras av sina ägare och sätter sin tillförlit till dem i problematiska situationer, finner författaren anledning att tro att det även gäller vid oroliga situationer, som exempelvis vid ett besök på ett djursjukhus. Om författaren då fortsätter att associera fritt, så skulle detta kunna leda till orolighet och osäkerhet och som i sin tur kan leda till aggression hos hunden. Enligt den litteratur som framställts i litteraturgenomgången och även den studie som presenterades ovan om oroliga och stressade hundar som söker trygghet hos sin ägare, så relaterar dessa till att ägaren är lugn och trygg. Om så inte är fallet finner då författaren anledning att tro

att hunden fortsätter och eventuellt blir ännu mer orolig och stressad om den inte kan finna lugn och trygghet hos ägaren. Därför skulle det vara lämpligt att avlägsna en orolig och nervös ägare från undersökningsrummet på ett djursjukhus. Visserligen kommer litteraturen fram till att hundar generellt blir mer oroliga och tveksamma när ägaren inte befinner sig inom synligt avstånd. Den stora frågan som ställs är då; överför en orolig djurägare mer oro till sin hund om denne är närvarande jämfört med om denne är frånvarande? Här finner författaren inte längre några svar och anser att det krävs mer forskning och fler undersökningar, för att konstatera vilken metod (med eller utan orolig ägare) som är att föredra i en situation där djurägaren inte är lugn och trygg.

Slutsats

Det konstateras i denna studie att både människor och hundar påverkar och kommunicerar inom arten via kroppsspråket. Slutligen kan det antydast att hundar påverkas av människors känslouttryck. De studier som presenteras visar att hundar söker trygghet hos sin ägare och att de lugnas av en lugn och trygg ägare. Studierna visar även att hundar generellt blir oroligare och nervösare utan sin ägare närvarande i en främmande och hotande situation. De visar däremot inte hur en orolig och rädd hund påverkas av en ägare som också är osäker och rädd. Hur detta påverkar arbetet inom djursjukvården finns, till författarens kännedom, inga vetenskapliga studier gjorda, här råder enbart spekulationer.

Populärvetenskaplig sammanfattning

Detta examensarbete är en litteraturstudie vilket innebär att den baseras på vetenskaplig litteratur och vetenskapliga artiklar. Litteraturstudien har skrivits för att beskriva hur människans kroppsspråk och sinnesstämning kan påverka hundars beteende på en djurklinik eller ett djursjukhus. Först beskrivs hur människors kroppsspråk påverkar andra människor, därefter följer en beskrivning om hundars kroppsspråk. Människor påverkar varandra genom sin kroppshållning, ansiktsuttryck, tonläge och rörelser. Det är ofta känslorna som styr kroppsspråket, vilket kan göra att den verbala kommunikationen ibland kan skilja sig från den icke-verbala kommunikationen. Detta sker både på ett medvetet och omedvetet plan. Det sägs att alla människor föds med förmågan att kommunicera via kroppsspråket men inte hur det används eller hur det tolkas, detta tränas och lärs upp efterhand. Varje människa är unik, så även till sitt sätt att tala, stå, gå sitt och ligga, alla har sin egen rytm och på så vis kan en person kännas igen i exempelvis en stor folkmassa. Även ögonen spelar stor roll för att känna igen en person, men ögonen vittnar också ofta om de känslor som kanske försöker döljas för omvärlden. Precis som varje persons unika rytm så är avstånden i längdenheter för olika intimitetszoner varierande från person till person, detsamma gäller för beröring, även om beröring på axlar och armar ofta är accepterat av de flesta. Missförstånd uppstår ibland mellan människor och dessa kan ofta vara rent språkliga, som att ett ord kan ha olika betydelse för olika personer, detsamma gäller för kroppsspråket, gester och rörelser kan också ha olika betydelser för olika personer. Hundens kommunikation påverkas av hela dess kropp, hur den ser och tolkar rörelser, uttryck, lukter och vad den hör från andra hundar. Stora delar av kommunikationen härstammar från vargen, men efterhand har kommunikationen till viss del förändrats tack vare eller på grund av människans påverkan och avelsarbete. Dominans bland hundar utvecklas vid lek under valpperioden och förs med upp i vuxen ålder. En hund som visar dominant beteende mot en annan hund har ofta en högre hållning med

svansen högt och öronen spetsade framåt. Hundar som visar tydliga underkastande beteende mot en annan hund kryper ofta ihop och gör sig så liten den kan med bakåtdragna öron och svansen intill kroppen. Som en följd av domesticeringen har en del uttryck inom kommunikationen inom arten försvårats och kan lätt misstolkas, exempelvis hos extremt långhårig raser med mycket och lång päls i ansiktet, kan det vara omöjligt att se om hunden uttrycker ett varnande ansiktsuttryck. Att enbart tolka en främmande hund på olika ljud den ger ifrån sig är inte lätt, exempelvis kan ett skall både betyda varning/hot eller hälsning. Vissa ljud kan betyda olika saker i olika situationer, därför är det bra att titta på hela djuret innan en bedömning av sinnesstämningen kan genomföras. Lukten och luktsinnet är ett av hundens skarpaste sinnen, vilket gör att det också är ett viktigt kommunikationsmedel. Via olika lukter kan hundar särskilja olika individer från varandra. Den förmedlar vad hunden kan behöva veta om den andre, exempelvis kön och var en tik befinner sig i den hormonella cykeln. Trots variationen på storlek och utseende kan hundar tack vare luktsinnet känna igen en annan hund. Människors och hundars relation bygger till stor del på den förväntning människan har på sin hund och relationen stärks när förväntat beteende uppfylls av hunden. Det är relativt ofta det rapporteras om så kallade problemhundar med dominansbeteende, detta grundar sig vanligtvis i olydnad och en dålig relation mellan hund och ägare. Det beror inte på att hunden exempelvis alltid får sin mat före djurägarna, tvärtom är risken större för aggression och vaktande av mat om hunden blir utfodrad efter ägaren. Relationen mellan hund och människa har pågått i tusentals år och det är därför rimligt att tro att våra sällskapshundar har påverkats av dess närhet till människan. De har lärt sig att till viss del avläsa och tolka människans kroppsspråk, såsom hållning, rörelser och riktning av uppmärksamhet, men även röstens tonfall och styrka. Studier visar att hunden söker sig till människan för att få trygghet och att en hund oftast presterar som bäst tillsammans med sin ägare. Dock har bara studier som hänvisar till en lugn och trygg ägare genomförts och inga studier har hittats kring hur hundar påverkas av en orolig och stressad ägare, som kan vara fallet på ett djursjukhus. Slutligen konstateras därmed att fler studier krävs för att få klarhet i om det vetenskapligt är bättre för arbetssituationen, hunden och/eller relationen mellan hunden och dess ägare, att låta en stressad och orolig djurägare vara kvar i behandlingsrummet med sitt djur när de ska undersökas och behandlas, eller ej.

Tack

I det här avsnittet skulle jag vilja tacka ett antal personer som stöttat mig och varit en förutsättning för att det här arbetet överhuvudtaget blivit färdigt. Till att börja med vill jag tacka min mamma, Anette Johnsson, som har stöttat och peppat mig genom hela den tiden då detta arbete varit som tyngst att ta tag i och fortsätta med. Jag vill också tacka min vän, Elinor Hector, som varit ett stöd och uppslagsverk när det gäller informationen kring det praktiska genomförandet av detta arbete. Nu till dem som fick korrekturläsa och rätta mina utkast som tillsist resulterade i detta arbete. Först min så kallade kritiska vän, Stefanie Gustafsson, tack för dina tips och råd om hur mitt arbete kunde förbättras. Vill även tacka för din positiva attityd och sköna inställning som lugnade mig längs vägen. Sist, men definitivt inte minst, vill jag tacka hon som frivilligt ställde upp som kritiker och ”bollplank”; tack Madeleine Karlsson för att du ville offra din fritid för att läsa och kommentera på detta arbete, som tog mig vidare och förfinade det som nu är slutprodukten. Utan allt ditt stöd jag fick längs vägen, vare sig det gällde stora eller små saker, hade detta aldrig gått. Slutligen, än en gång, ett stort tack till Er allihop, ni som nämnts och ni som inte nämnts men ändå känner er delaktiga, utan Er hade det aldrig gått!

Referenser

- Bradshaw, J. W. S., Nott, H. M. R. 1995. Social and communication behavior of companion dogs. I: The domestic dog: its evolution, behaviour and interactions with people. (Red. J. Serpell). Cambridge, Cambridge University Press.
- Chen, C-Y., Yeh, S-L. 2012. Look into my eyes and I will see you: Unconscious processing of human gaze. *Consciousness and Cognition*. 21, 1703-1710.
- Cooper, J. J., Ashton, C., Bishop, S., West, S., Mills, D. S., Young, R. J. 2003. Clever hounds: social cognition in the domestic dog (*Canis familiaris*). *Applied Animal Behavior Science*. 81, 229-244.
- De Mester, R. H., Pluijmakers, J., Vermeire, S., Laevens, H. 2011. The use of the socially acceptable behavior test in the study of temperament of dogs. *Journal of Veterinary Behavior: Clinical Applications and Research*. 6, 211-224.
- Diverio, S., Tami, G., Barone, A. 2008. Prevalence of aggression and fear-related behavioral problems in a sample of Argentine Dogos in Italy. *Journal of Veterinary Behavior: Clinical Applications and Research*. 3, ss. 74-86.
- Fast, J. 1971. Kroppsspråket. Stockholm: Forum
- Frank, H., Gialdini Frank, M. 1982. On the effects of domestication on canine social development and behavior. *Applied Animal Ethology*. 8, 507-525.
- Gácsi, M., Maros, K., Sernkvist, S., Faragó, T., Miklósi, Á. 2013. Human Analogue Safe Haven Effect of the Owner: Behavioural and Heart Rate Response to Stressful Social Stimuli in Dogs. *PLoS ONE*. 8, e58475.
- Gácsi, M., Miklósi, Á., Varga, O., Topál, J., Csányi, V. 2004. Are readers of our face readers of our minds? Dogs (*Canis familiaris*) show situation-dependent recognition of human's attention. *Animal Cognition*. 7, 144-153.
- Gainotti, G. 2012. Unconscious processing of emotions and the right hemisphere. *Neuropsychologia*. 50, 205-218.
- Gallace, A., Spence, C. 2010. The science of interpersonal touch: An overview. *Neuroscience & Biobehavioral Reviews*. 34, 246-259.
- Gheorghita, N. 2012. The Role of the Nonverbal Communication in Interpersonal Relations. *Procedia - Social and Behavioral Sciences*. 47, 552-556.
- Graneheim U. H., Lundman B. 2004. Qualitative content analysis in nursing research: concepts, precedures and measures to achieve trustworthiness. *Nurse Education Today*. 24, 105-112.
- Handlin, L. 2010. Human-human and human-animal interaction – some common physiological and psychological effects. Doktorsavhandling, Inst. för husdjurens miljö och hälsa, Sveriges Lantbruksuniversitet, Skara.

- Horowitz, A. 2008. Attention to attention in domestic dog (*Canis familiaris*) dyadic play. *Animal Cognition*. 12, 107-118.
- Jagoe, A., Serpell, J. 1996. Owner characteristics and interactions and the prevalence of canine behaviour problems. *Applied Animal Behaviour Science*. 47, 31-42.
- Kiesel, A., Wagener, A., Kunde, W., Hoffman, J., Fallgatter, A. J., Stöcker, C. 2006. Unconscious manipulation of free choice in humans. *Consciousness and Cognition*. 15, 397-408.
- Kim, Y., Kwak, S. S., Kim, M. 2013. Am I acceptable to you? Effect of a robot's verbal language forms on people's social distance from robots. *Computers in Human Behavior*. 29, 1091-1101.
- Miklósi, Á. 2007. *Dog behaviour, evolution, and cognition*. Oxford: Oxford University Press.
- Nilsson, B., Waldemarson, A-K. 2007. *Kommunikation : / samspel mellan människor*. 3., [omarb.] uppl. Lund: Studentlitteratur.
- O'Farrell, V. 1986. *Manual of Canine Behaviour*. BSAVA Publications, Gloucester, UK.
- O'Farrell, V. 1987. Owner attitudes and dog behaviour problems. *J. Small Anim. Pract.* 28, 1037- 1045.
- Ogata, N., Dodman, N. H. 2011. The use of clonidine in the treatment of fear-based behavior problems in dogs: An open trial. *Journal of Veterinary Behavior: Clinical Applications and Research*. 6, ss. 130-137.
- Olender, T., Fuchs, T., Linhart, C., Shamir, R., Adams, M., Kalush, F., Khen, M., Lancet, D. 2004. The canine olfactory subgenome. *Genomics*. 83, 361-372.
- Querol-Julián, M., Fortanet-Gómez, I. 2012. Multimodal evaluation in academic discussion sessions: How do presenters act and react?. *English for Specific Purposes*. 31, 271-283.
- Radosta-Huntley, L., Shofer, F., Reisner, I. 2007. Comparison of 42 cases of canine fear-related aggression with structured clinician initiated follow-up and 25 cases with unstructured client initiated follow-up. *Applied Animal Behaviour Science*. 105, ss. 330-341.
- Rooney, N. J., Bradshaw, J. W. S., Robinson, I. H. 2000. A comparison of dog-dog and dog-human play behaviour. *Applied Animal Behaviour Science*. 66, 235-248.
- Serpell, J. A. 2009. The behavioral basis of canine-human friendship. *Journal of Veterinary Behavior: Clinical Applications and Research*. 4, 68.
- Svartberg, K., Forkman, B. 2002. Personality traits in the domestic dog (*Canis familiaris*). *Applied Animal Behaviour Science*. 79, 133-155.

Tami, G., Gallagher, A. 2009. Description of the behaviour of domestic dog (*Canis familiaris*) by experienced and inexperienced people. *Applied Animal Behaviour Science*. 120, 159-169.

Van den Stock, J., Grèzes, J., de Gelder, B. 2008. Human and animal sounds influence recognition of body language. *Brain Research*. 1242, 185-190.

Van der Borg, J. A. M., Beerda, B., Ooms, M., Silveira de Souza, A., Van Hagen, M., Kemp, B. 2010. Evaluation of behaviour testing for human directed aggression in dogs. *Applied Animal Behaviour Science*. 128, ss. 78-90.

Virányi, Z., Topál, J., Gácsi, M., Miklósi, Á., Csányi, V. 2004. Dogs respond appropriately to cues of humans' attentional focus. *Behavioural Processes*. 66, 161-172.

Ward, C., Bauer, E. B., Smuts, B. B. 2008. Partner preferences and asymmetries in social play among domestic dog, *Canis lupus familiaris*, littermates. *Animal Behavior*. 76, 1187-1199.

Vid **Institutionen för husdjurens miljö och hälsa** finns tre publikationsserier:

- * **Avhandlingar:** Här publiceras masters- och licentiatavhandlingar
- * **Rapporter:** Här publiceras olika typer av vetenskapliga rapporter från institutionen.
- * **Studentarbeten:** Här publiceras olika typer av studentarbeten, bl.a. examensarbeten, vanligtvis omfattande 7,5-30 hp. Studentarbeten ingår som en obligatorisk del i olika program och syftar till att under handledning ge den studerande träning i att självständigt och på ett vetenskapligt sätt lösa en uppgift. Arbetenas innehåll, resultat och slutsatser bör således bedömas mot denna bakgrund.

Vill du veta mer om institutionens publikationer kan du hitta det här:
www.slu.se/husdjurmiljohalsa

DISTRIBUTION:

Sveriges lantbruksuniversitet
Fakulteten för veterinärmedicin och
husdjursvetenskap
Institutionen för husdjurens miljö och hälsa
Box 234
532 23 Skara
Tel 0511-67000
E-post: hmh@slu.se
Hemsida:
www.slu.se/husdjurmiljohalsa

*Swedish University of Agricultural Sciences
Faculty of Veterinary Medicine and Animal
Science
Department of Animal Environment and Health
P.O.B. 234
SE-532 23 Skara, Sweden
Phone: +46 (0)511 67000
E-mail: hmh@slu.se
Homepage:
www.slu.se/animalenvironmenthealth*
